Informacioni sistemi

Računske vežbe:

URN i **UML** projektovanje

Doc. dr Valentina Nejković

valentina @elfak.ni.ac.rs

kancelarija 524

Katedra za Računarstvo, Elektronski fakultet, Univerzitet u Nišu

User Requirements Notation (URN)

URN

- Goal-Oriented Requirements Language (GRL)
- Use Case Maps (UCM)
- Kombinovanje UCM i GRL pomaže u povezivanju tekstualnih zahteva i dizajna sistema.

Centralna uloga ciljeva u inženjeringu

Edulis of Electronic Engine

zahteva

- Definisanje ciljeva obezbedjuje prirodni mehanizam za struktuiranje kompleksnih specifikacija na različitim nivoima važnosti.
- Ciljevi obezbeđuju razloge za zahteve.
- Ciljevi vode identifikaciji zahteva
- Ciljevi obezbeđuju bogatiju strukturu za zadovoljenje argumenata
- Ciljevi pružaju osnovu za prikazivanje usklađenosti sistema sa strateškim ciljevima organizacije.
- Ciljevi obezbeđuju precizne kriterijume za potpunost i relevantnost zahteva.

Doc. dr Valentina Nejkovic

Centralna uloga ciljeva u inženjeringu zahteva

- Ciljevi pružaju dobru osnovu za analizu rizika.
- Ciljevi mogu da posluže za upravljanje konfliktima među zahtjevima.
- Ciljevi pružaju kriterijum za ograničavanje obima sistema.
- Ciljevi podržavaju analizu zavisnosti među agentima.
- Ciljevi pružaju osnovu za razmišljanje o alternativnim opcijama.
 Ciljevi podržavaju upravljanje praćenja.
- Ciljevi pružaju osnovne informacije za evoluciju sistema.

GRL: Zašto GRL?

- Povezuje zahteve na poslovne ciljeve
- Omogućuje razmatranje funkcionalnih zahteva
- Zahtevi sistema se sistematično izvode iz ciljeva
- Razmatranjem alternativnih ciljeva obezbeđeno je i alternativno istraživanje predloga samog sistema
- Formalilizacija cilja obezbeđuje poboljšanjima da se pokažu korektnim i kompletnim.

GRL: Zašto GRL?

- Ciljevi su važan drajver za elaboraciju zahteva, a posebno ako uzmemo u obzir da su ciljevi složenih sistema uglavnom veoma kompleksni i vrlo često konfliktni.
- GRL podržava argumentaciju, pregovaranje, detekciju konflikta sistema i donošenje odluka
- GRL identifikuje alternativne zahteve i alternativne granice nekog sistema
- GRL obezbeđuje jasno praćenje od strategijskih ciljeva do tehničkih zahteva
- GRL dozvoljava ponovnu upotrebu stabilnih ciljeva visokog nivoa kada se sistem dalje razvija i raste

Doc. dr Valentina Nejkovic

GRL

GRL se koristi za:

- Vizuelni opis poslovnih ciljeva, prioriteta, alternativnih rešenja i odluka.
- Dekompoziciju ciljeva visokog nivoa na alternativna rešenja koja predstavljaju zadatke (ovakav proces se zove operacionalizacija)
- Modeluje pozitivne i negativne uticaje ciljeva i zadataka jedan na drugi.
- Identifikuje zavisnosti između učesnika
- Vrši se rezonovanje alternativa sistema

Doc. dr Valentina Nejkovic

Cilj i zahtev

Cilj (engl. goal)

ie iskaz, koji opisuje neku situaciju za koju je poželjno da bude tačna, i koji sistem treba da zadovolji kroz kooperaciju njegovih agenata.

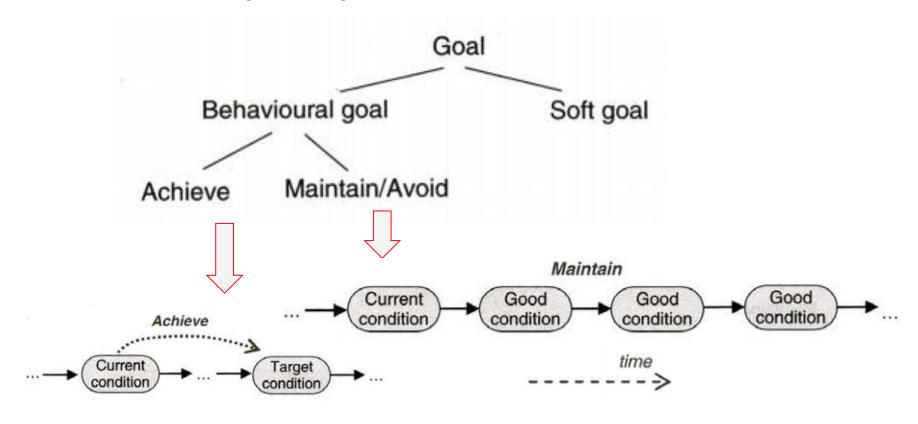
Zahtev (engl. requirement)

je cilj pod odgovornošću jednog agenta

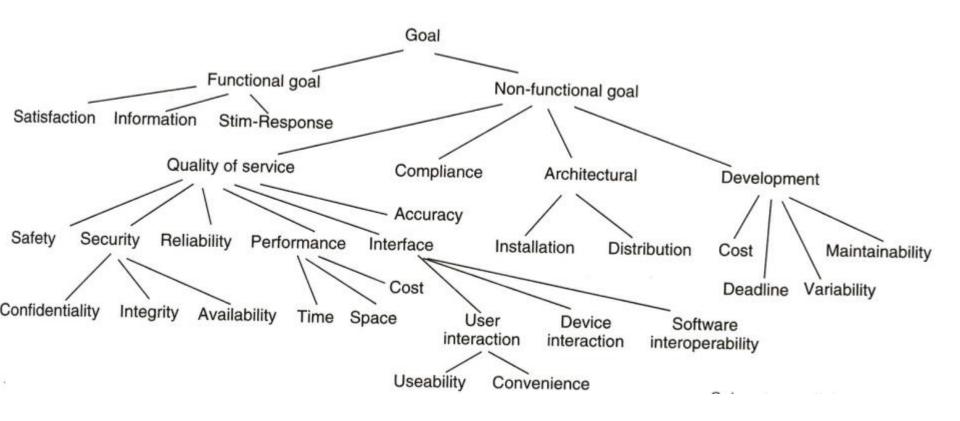

Taksonomija cilja

Podela ciljeva -- zahteva

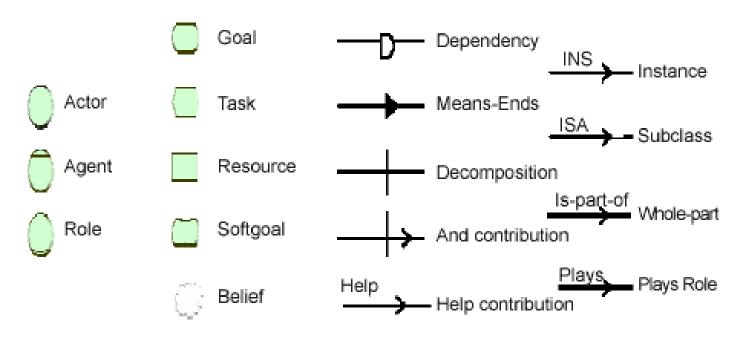

Doc. dr Valentina Nejkovic

GRL

 GRL je grafička notacija koja obezbeđuje rasuđivanje o nefunkcionalnim zahtevima.

GRL koncepti

Cilj, Meki cilj, doprinosi ili veze koji uključuju AND i OR veze

Napomena: Dostignuće mekog cilja se ne može meriti i kvalitativnog su karaktera, i u vezi su sa nefunkcionalnim zahtevima, dok ciljevi su funkcionalni i kvantitativnog su karaktera

Učesnik (actor) –

podtip agenta

GRL koncepti

Zadatak (task)

 Predloženo rešenje koje dostiže neki cilj ili zadovoljava meki cilj

Zavisnost (dependency)

 Jedan učesnik zavisi od drugog učesnika npr. Prodavac zavisi od online kupca za plaćanje

Resurs (resource)

Koristi se u zavisnosti kao ono od čega se zavisi

Doc. dr Valentina Nejkovic

GRL notacija

Doprinos ili korelacione veze

- Doprinos (contribution) opisuje željeni uticaj
- Postoje kvantitativni i kvalitativni doprinosi

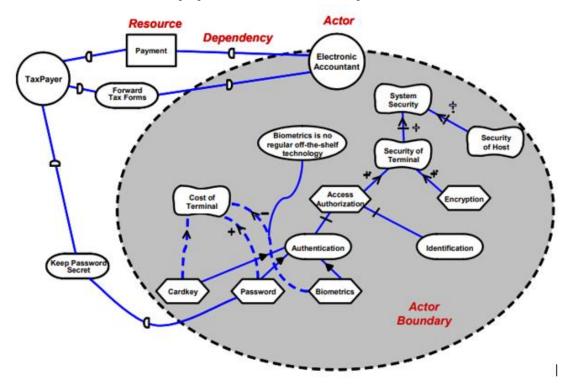

Doc. dr Valentina Nejkovic

GRL notacija

GRL grafik moze da se dodeljuje korisnicima tj. Aktorima u sistemu

Zavisnosti (dependencies) se definišu između aktora zajedno sa resursima i drugim elementima

Doc. dr Valentina Nejkovic

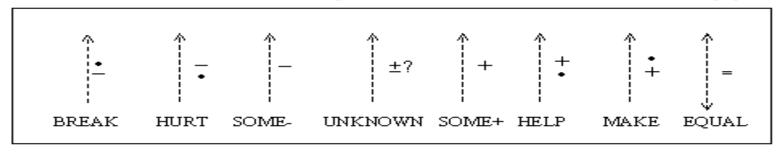

Veze doprinosa (Contribution Relationship)

Korelacione veze (Correlation Relationship)

Ciljevi i Meki ciljevi u GRL-u

 Primer Mekih ciljeva i njihova upotreba za odabir između alternativa: Razmatranje potrebe za ATM terminalom (terminal za autentikaciju)

Question: Alternative Authentication Mechanisms?

References: Service: Authenticate (this is a Goal)

	Criteria 1: ATM Unit Cost	Criteria 2: Privacy
Option 1: Account number	+	-
Option 2: Fingerprint reader	_	+
Option 3: Smart Card + PIN	+	+

Criteria 1 and 2 are SoftGoals

Doc. dr Valentina Nejkovic

Ciljevi i Meki ciljevi u GRL-u

Narrowband & Wideband voice, data and image services be supported [TDMA]

SOFTGOAL MaximizeCallCapacity **OF** TDMA*

ATTRIBUTE

Rates: "At least two times current capacity"

HOLDER IncomingCallServiceProvider

SOFTGOAL MinimizeCost **OF TDMA**

ATTRIBUTE

_Budget: "less than 500k\$"

HOLDER Incoming Call Service Provider

GOAL

CallServicesBeSupported

"Both Narrowband and Wideband voice, data and image services be supported."

ATTRIBUTE

Object: TDMA

HOLDER

Incoming Call Service Provider

^{*}Time-division multiple access (**TDMA**) predstavlja metod za pristup kanalima za deljenje medijuma u mrežama.

Zadaci (tasks) u GRL-u

TASK

MakeVoiceConnectionOverLAN

ATTRIBUTE

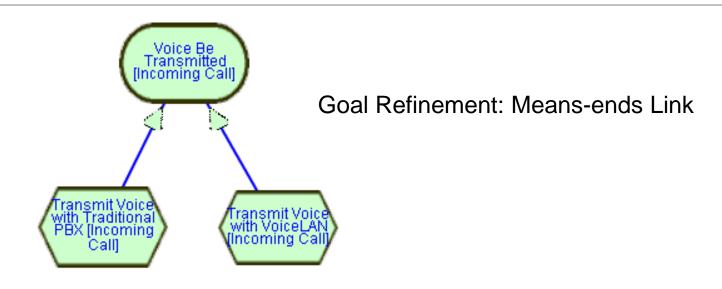
Object: IncomingCall

HOLDER

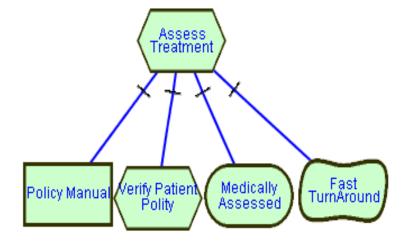
Incoming Call Service Provider

Zadaci (tasks) u GRL-u

Task Refinement: Decomposition Link

Resource in GRL

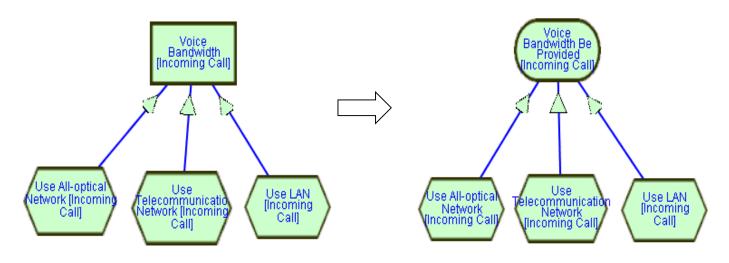
RESOURCE LANBandwidth

ATTRIBUTE

Object: VoiceCall

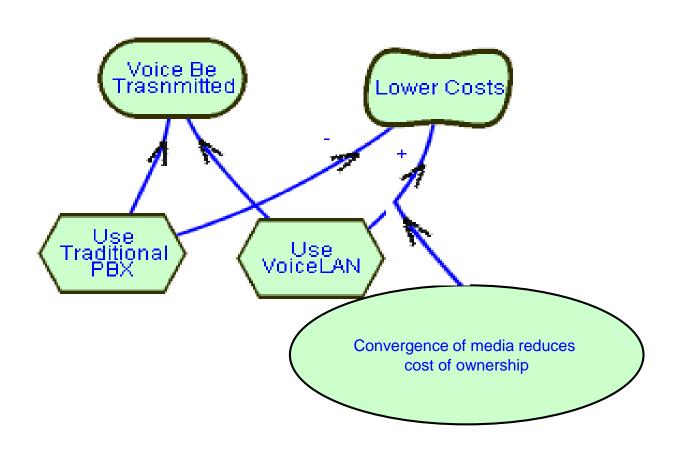
HOLDER

Incoming Call Service Provider

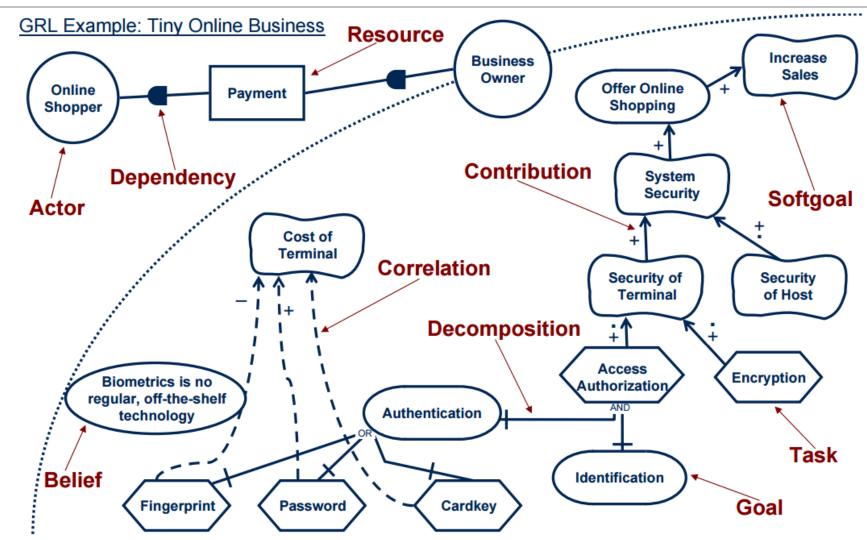
Uverenje (Belief) u GRL-u

GRL primer

Doc. dr Valentina Nejkovic

Evaluacija GRL grafa

 Evaluacija GRL grafova pokazuje uticaj kvalitativnih odluka o mekim ciljevima visokog nivoa

Evaluacioni mehanizam uzima u obzir:

- Inicijalni nivo zadovoljenja elemenata na nižem nivou
- Značaj definisan za elemente nižeg nivoa
- Veze i tipove veza

GRL: Kvalitativni i kvantitativni prilaz

Kvalitativni prilaz

- Tipovi doprinosa (contribution):
 - > od Make do Break
- Značaj: High, Medium, Low, ili None
- Kvalitativni nivo zadovoljenja

Kvantitativni prilaz

- Tipovi doprinosa: [-100, 100]
- Značaj: [0, 100]
- Kvantitativni nivo zadovoljenja: [-100, 100]

GRL Satisfaction Levels: (qualitative)

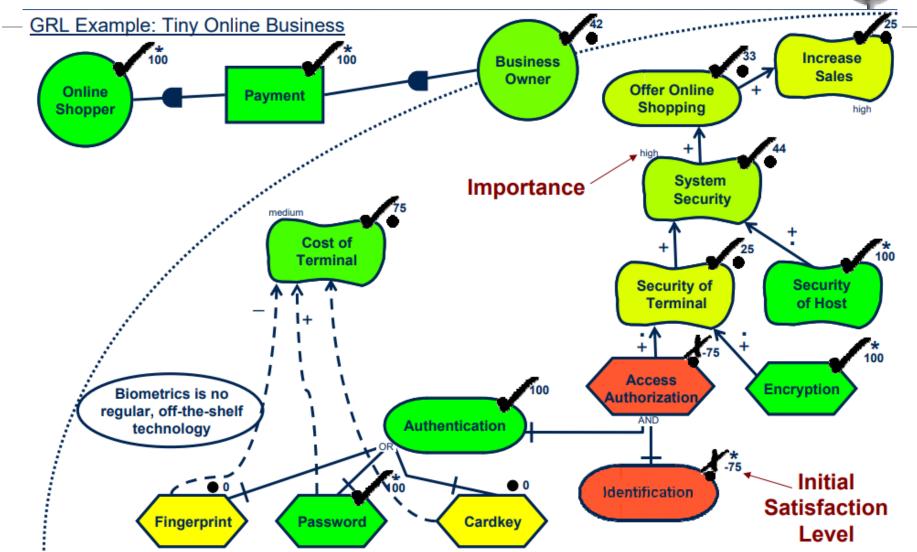
Moguć je i hibridni prilaz

- Kvalitativni tipovi doprinosa
- Kvantitativna važnost
- Kvantitativni nivoi zadovoljenja

Doc. dr Valentina Nejkovic

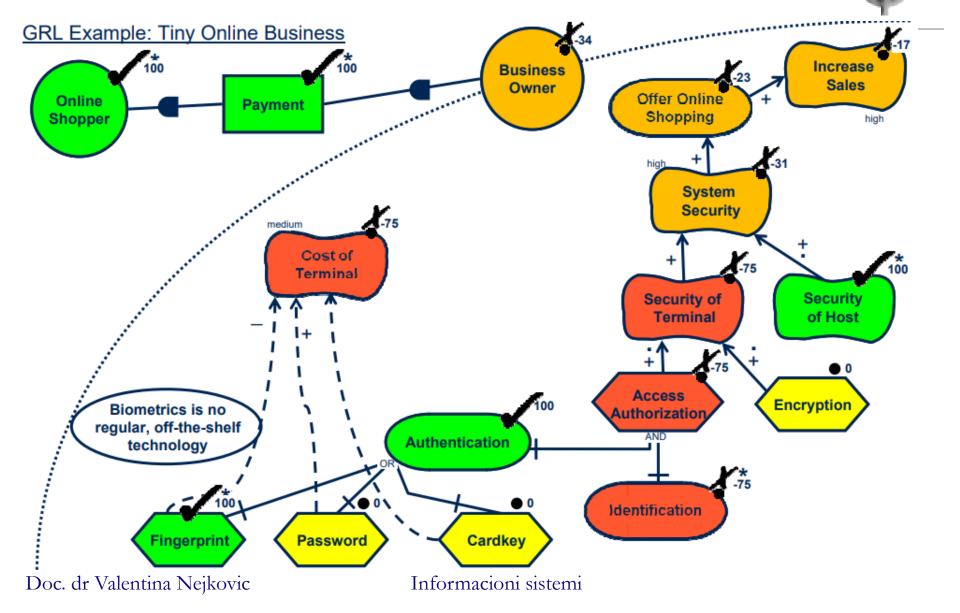
Strategija 1

Doc. dr Valentina Nejkovic

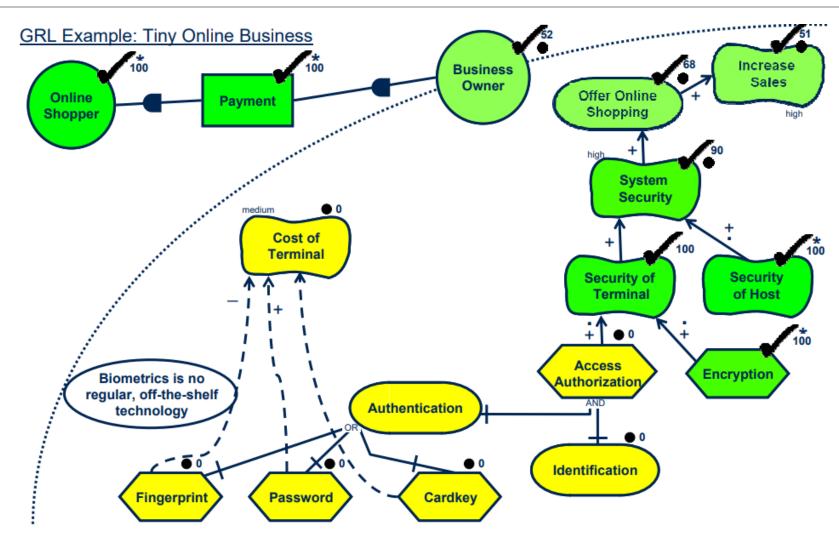
Strategija 2

Edulty of Electronic Engine

Strategija 3

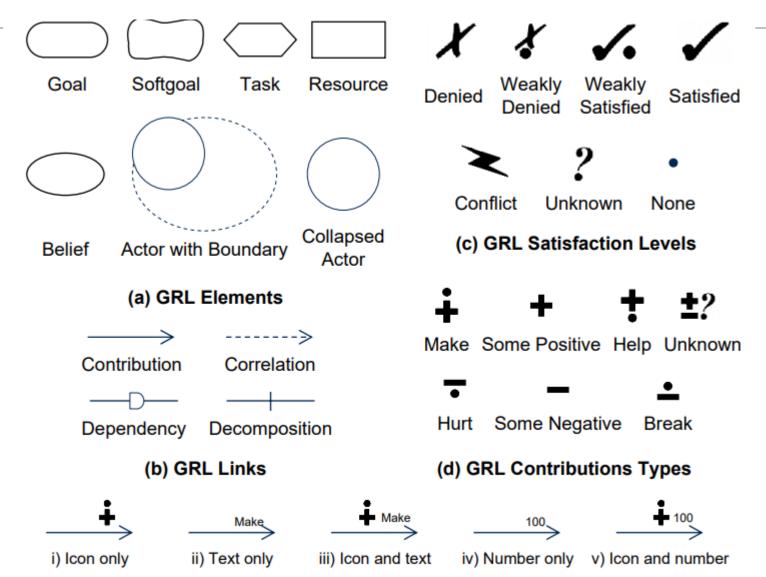

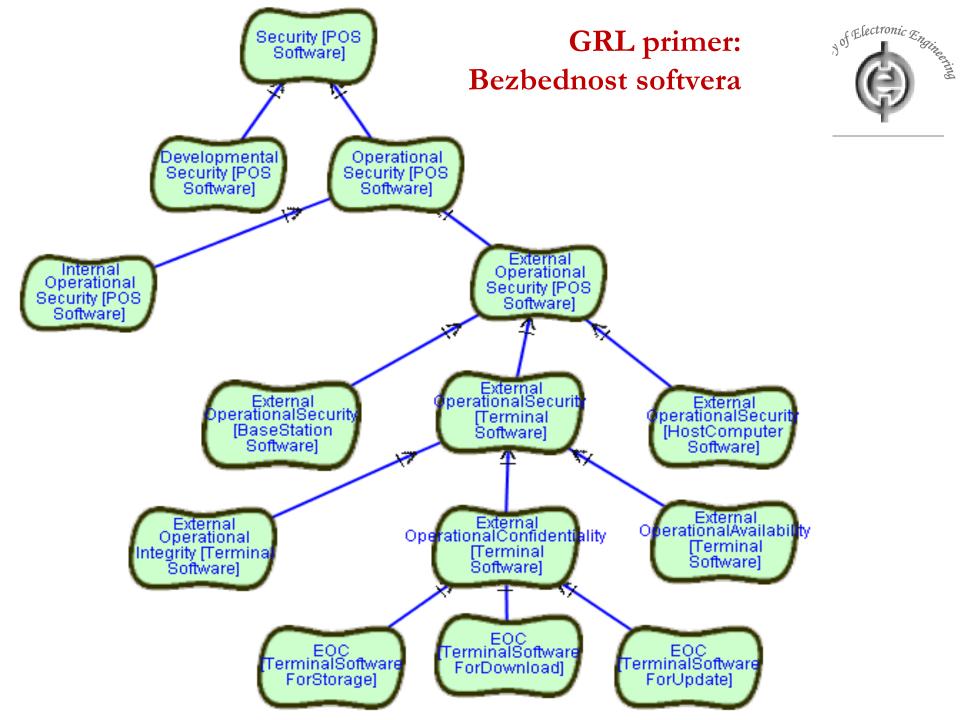
Doc. dr Valentina Nejkovic

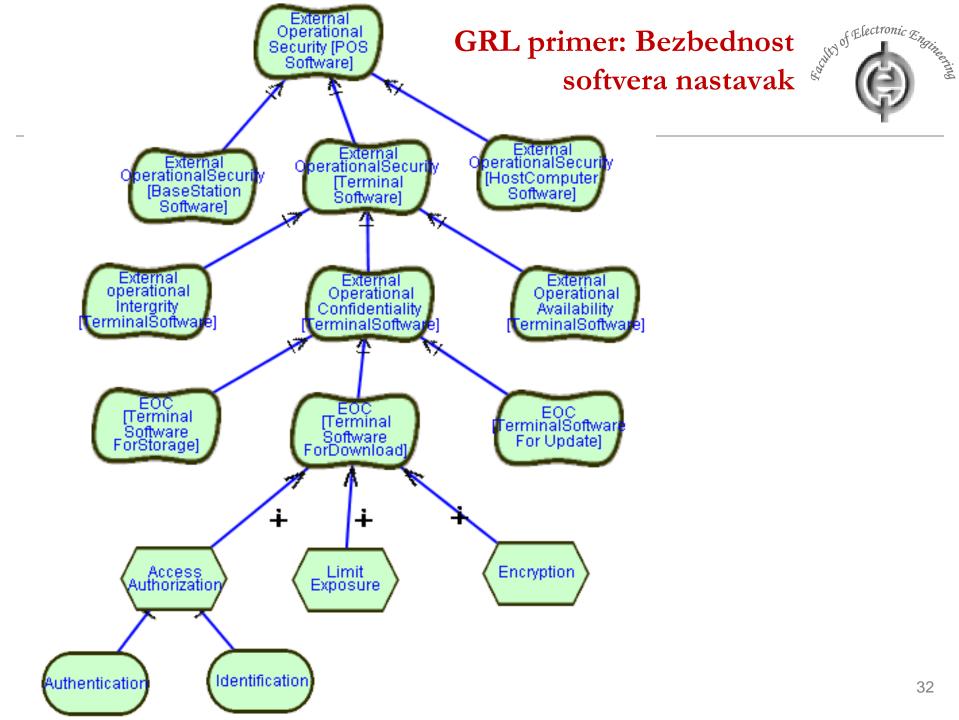
GRL Notacija

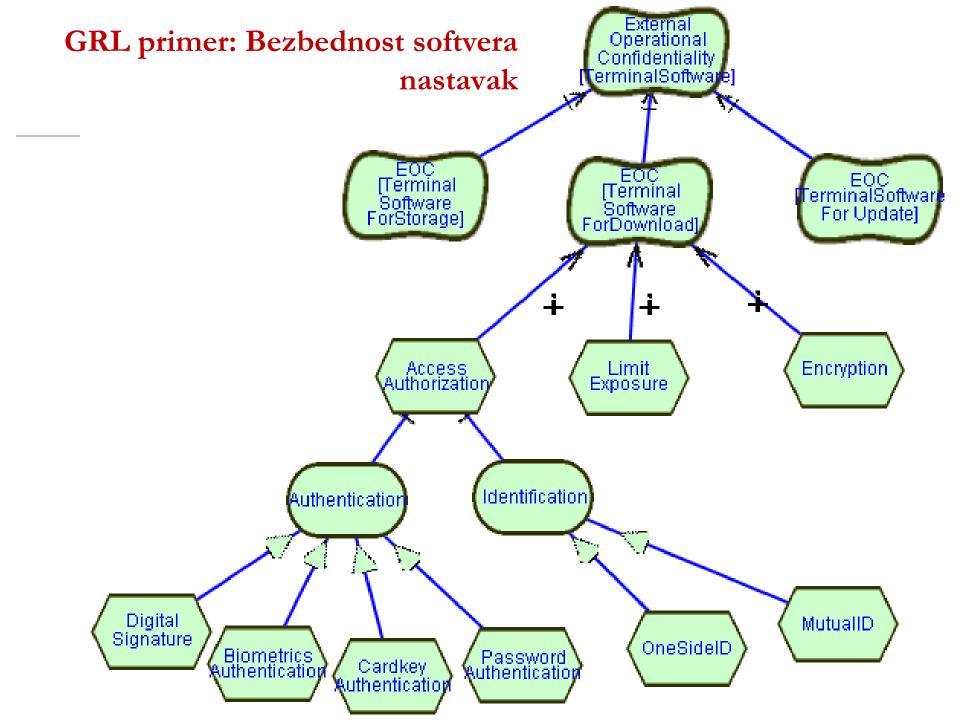

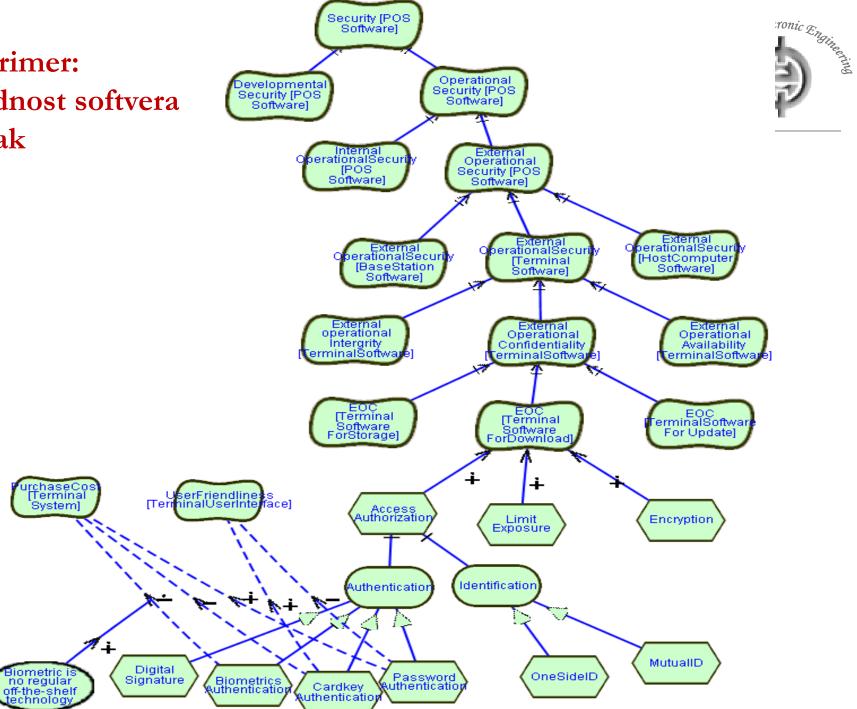
(e) Representations of Qualitative and Quantitative Contributions

GRL primer: Bezbednost softvera nastavak

GRL primer:

Bezbednost softvera

Literatura:

- https://www.site.uottawa.ca/~bochmann/SEG3101/Notes/SEG3101-ch3-5%20-%20Goal%20modeling%20-%20GRL.pdf
 - Str. 51-55

Šta je to UCM?

- UCM je dijagram koji ima za cilj da povezuje ponašanje i strukturu sistema na eksplicitan i vizuelan način.
- UCM se sastoji od puteva koji su prva klasa arhitekturnih entiteta koji opisuju kauzalne veze između odgovornosti, koje su ograničene organizacionim strukturama apstraktnih komponenti.
- Putevi su scenariji koji veza između zahteva (različitih slučajeva) i detaljnog dizajna.

UCM i UML dijagrami

- UCM dijagrami su slični UML dijagramima slučajeva (Use Case dijagramima) i oba se koriste u ranim fazama razvoja informacionog sistema.
- UCM je fleksibilniji od UML dijagrama aktivnosti i jednostavniji je i lakši za razumevanje
- UCM se može prevesti u UML sekvencijalni dijagram

Šta nam je potrebno za konstruisanje UCM dijagrama?

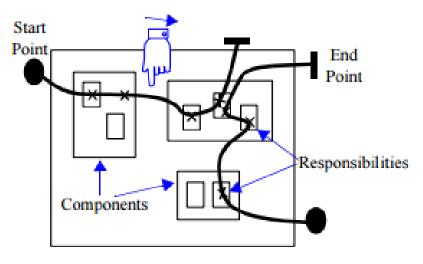
- Zahtevi sistema
- Odgovornosti koje predstavljaju funkcionalnosti sistema
- Specificiranje interfejsa između okruženja i sistema
 - Ova specifikacija vodi startnim i krajnjim tačkama odgovarajućeg slučaja sistema i odgovara razmeni poruka između sistema i okruženja. Poruke se dalje opisuju u modelima u okviru detaljnog dizajna, kao što je npr. UML Sekvencijalni dijagram.

Doc. dr Valentina Nejkovic

UCM notacija

Elementi i komponente UCM dijagrama

startna tačka

odgovornosti

završna tačka

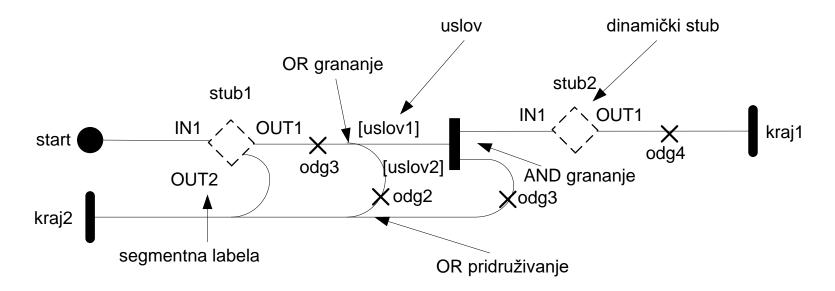
odg1 odg2 odg3

- ✓ startne tačke (start points)
 - predstavlja preduslov
 - o grafička reprezentacija: popunjen krug
- ✓ odgovornosti (responsibilities)
 - predstavlja akcije, zadatke i funkcije koje treba izvršiti
 - o grafička reprezentacija: oblik krsta
- √ krajnje tačke (end points)
 - Predstavlja rezultat ili završetak
 - grafička reprezentacija: oblik uspravnog štapa
- √ komponente
 - predstavlja objekte koji sačinjavaju sistem
 - grafička reprezentacija: pravougaonog je oblika

UCM notacija

 OR- pridruživanje (OR-join), OR- grananje (OR-fork), AND- pridruživanje (AND-join), AND-grananje (AND-fork), tajmer (timer), prekid (abort), tačka neuspeha (failure point).

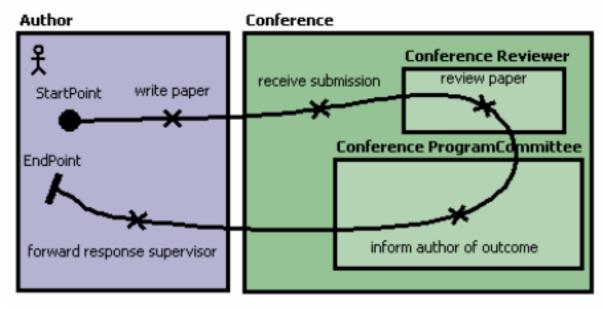

Primer jednostavnog Use Case-a

Title: PaperSubmission

- Author writes a paper
- Conference receives submission
- Conference Reviewer reviews the paper
- 4. Conference ProgramCommittee informs author of outcome
- Author forwards response to supervisor

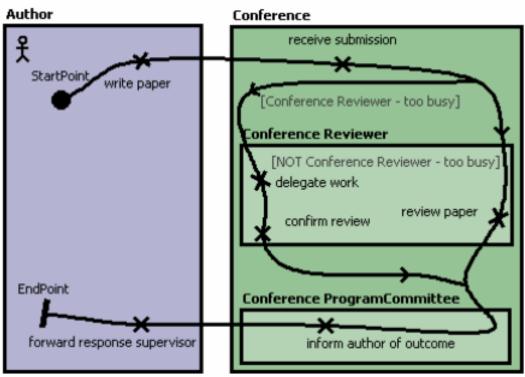
Doc. dr Valentina Nejkovic

Primer Use Case-a sa alternativama

Title: PaperSubmission

- Author writes a paper
- Conference receives submission
- Conference Reviewer reviews the paper
- Conference ProgramCommittee informs author of outcome
- Author forwards response to supervisor
- 2. a. Conference Reviewer is too busy
- 2. a. 1. Conference Reviewer delegates work
- a. 2. Conference Reviewer confirms review
- 2. a. 3. GOTO 4

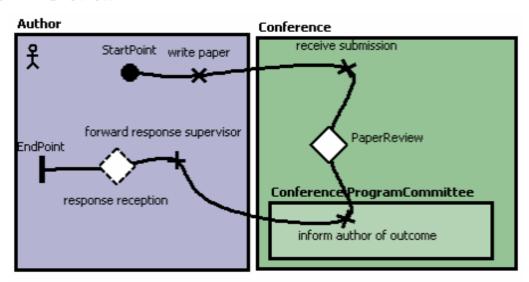
Doc. dr Valentina Nejkovic

Primer Use Case-a sa inkluzijom i ekstenzionom tačkom

Title: PaperSubmission

- Author writes a paper
- 2. Conference receives submission
- Conference Reviewer reviews the paper
- 4. Conference ProgramCommittee informs author of outcome
- Author forwards response to supervisor
- 2. a. Conference Reviewer is too busy
- a. 1. Conference Reviewer delegates work
- a. 2. Conference Reviewer confirms review
- 2. a. 3. GOTO 4

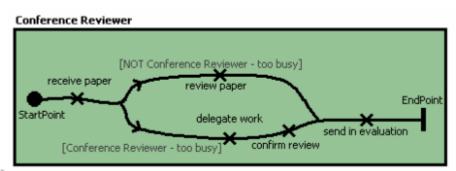
Doc. dr Valentina Nejkovic

Primer Use Case-a sa uključenim Use Case-om

Title: PaperReview

- 1. Conference Reviewer receives paper
- Conference Reviewer reviews the paper
- Conference Reviewer sends in evaluation
- a. Conference Reviewer is too busy
- a. 1. Conference Reviewer delegates work
- a. 2. Conference Reviewer confirms review
- a. 3. GOTO 3

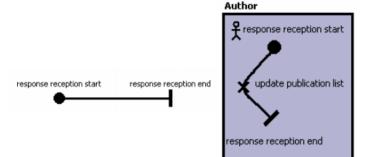

Ekstenzioni Use Case

Title: PaperReception

PART 1. At Extension Point response reception

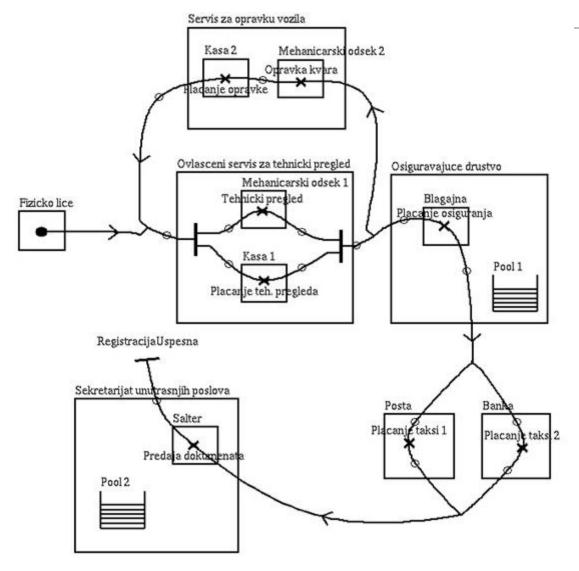
Author updates publication list

UCM dijagram procesa registracije vozila

UCM primer

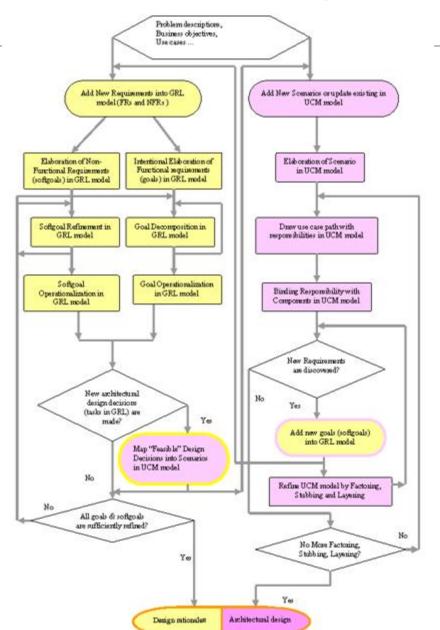

Doc. dr Valentina Nejkovic

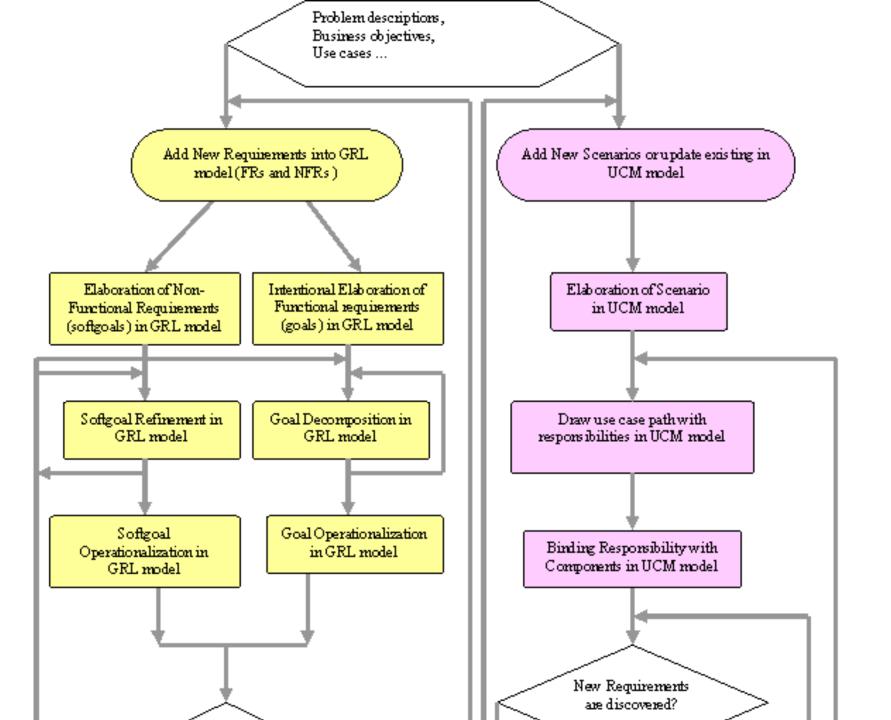
Informacioni sistemi

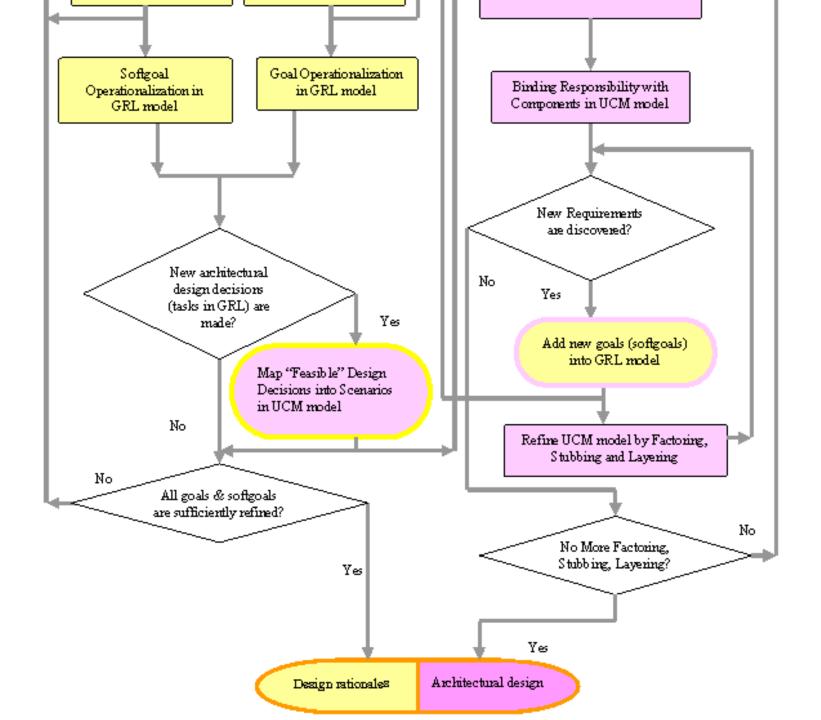
Integracija GRL i UCM zasnovanog

modelovanja

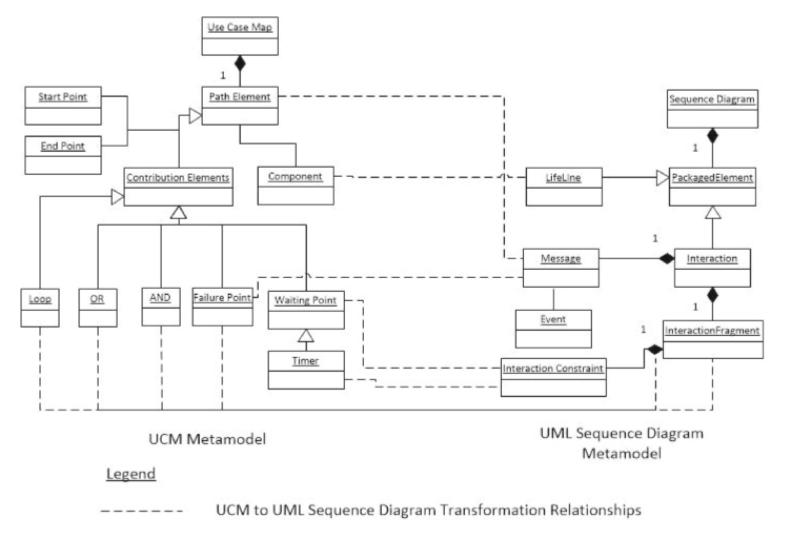
Edulity of Electronic Engine

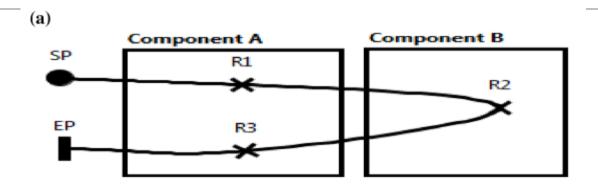
Generisanje UML Sekvencijalnog dijagrama (SD) iz UCM-a

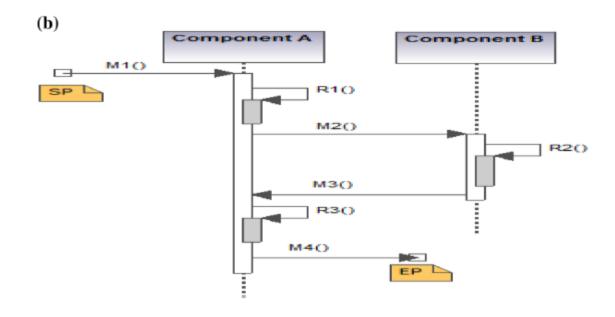

Doc. dr Valentina Nejkovic

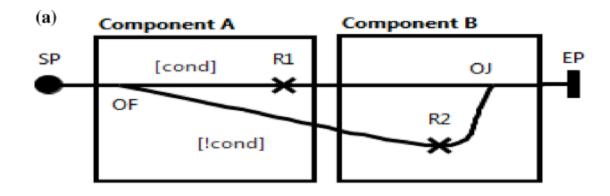

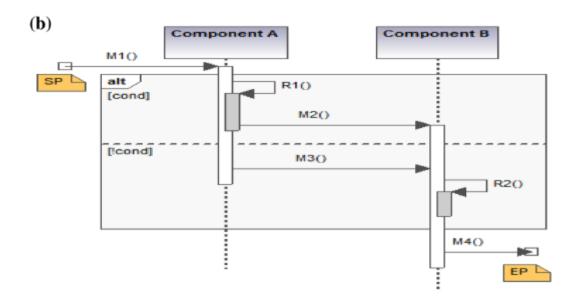

Doc. dr Valentina Nejkovic

Mapiranje UCM na SD (OR fork-OF)

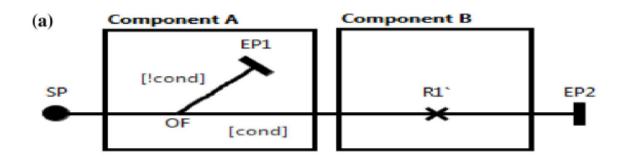

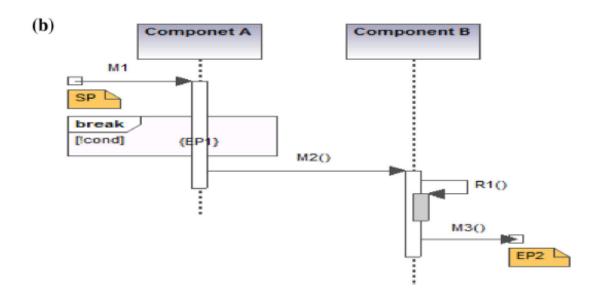

Doc. dr Valentina Nejkovic

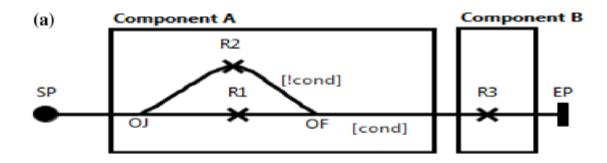

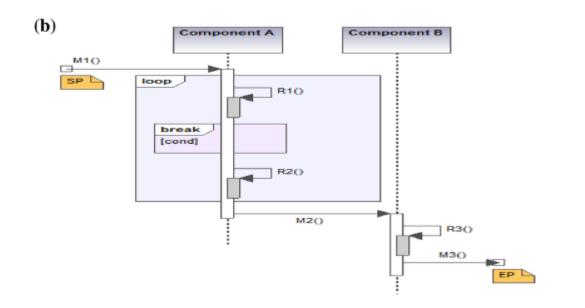

Doc. dr Valentina Nejkovic

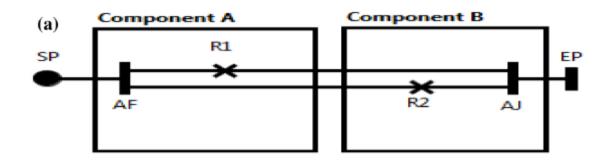

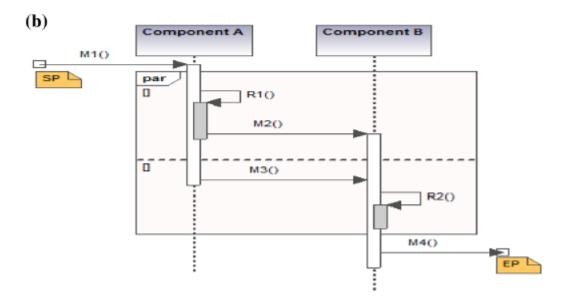

Doc. dr Valentina Nejkovic

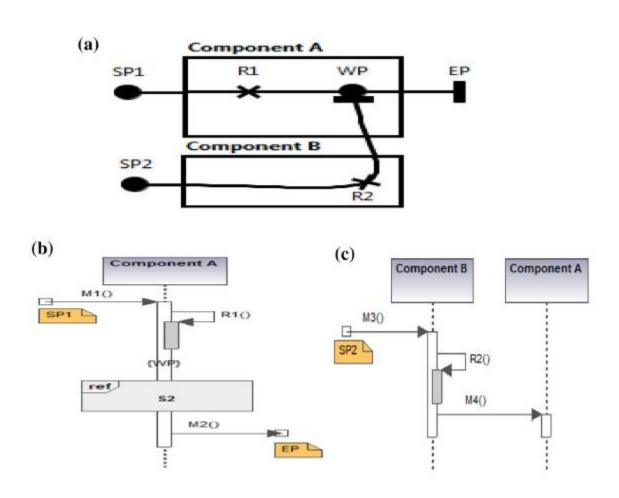

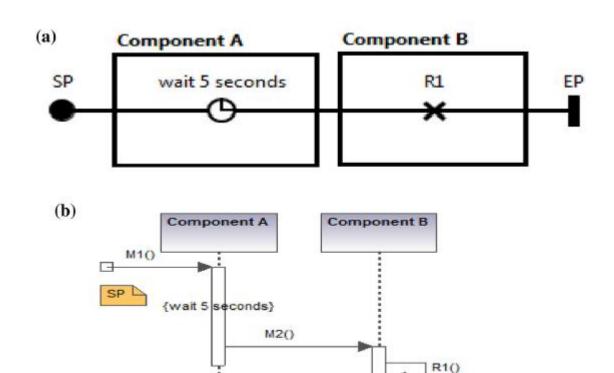
Doc. dr Valentina Nejkovic

Doc. dr Valentina Nejkovic

Doc. dr Valentina Nejkovic

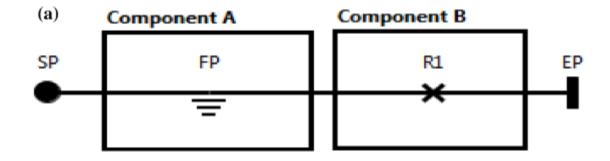
Informacioni sistemi

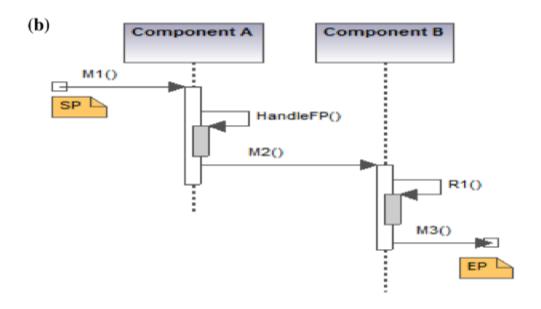
M3()

EP2

Mapiranje UCM na SD: Failure point (FP)

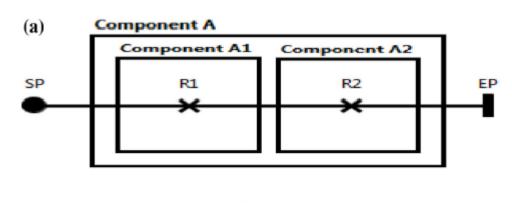

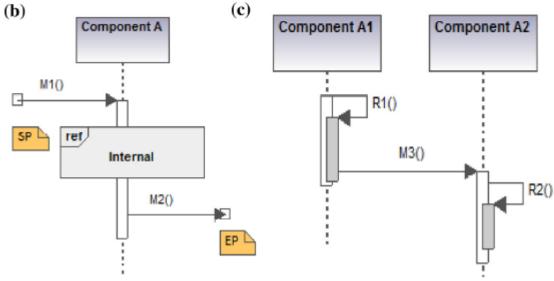

Doc. dr Valentina Nejkovic

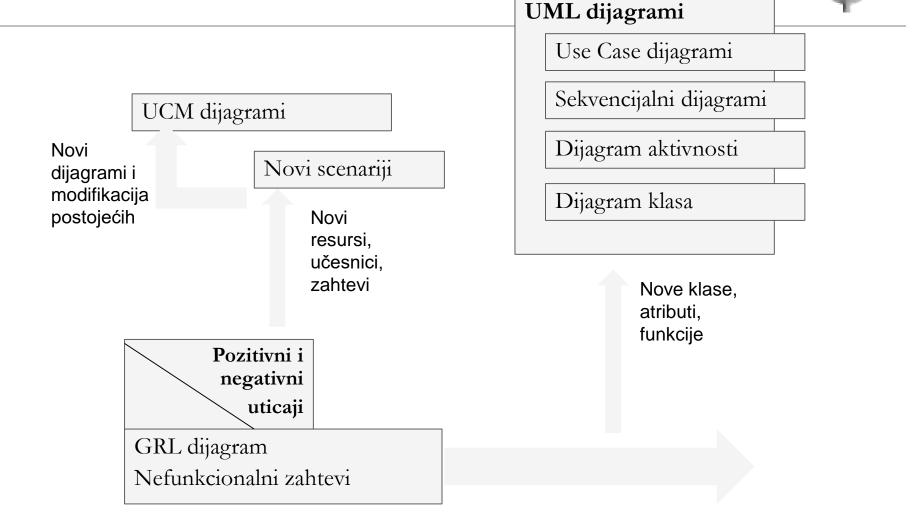

Doc. dr Valentina Nejkovic

upotrebom URN, GRL i UML dijagrama

Doc. dr Valentina Nejkovic

Alat za crtanje UCM i GRL: iUCMNav

Eclipse jUCMNav plugin

- Uputstvo za instalaciju je u okviru prezentacije OVezbama.pdf
- Napomena: preduslov je instalacija Graphviz plugin-a

jUCMNav video-uputstva

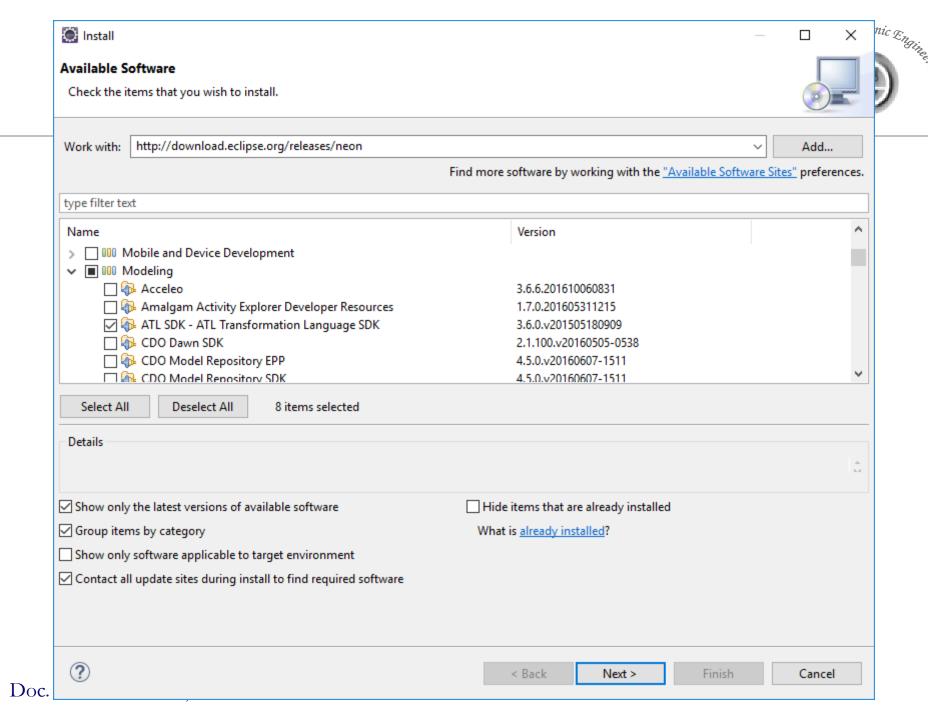
- Kreiranje puta, komponenti, stub i plugin mapa
 - https://www.youtube.com/watch?v=kuXvxmcfzh8
- Dodavanje grananja (forks) i spajanja (joins)
 - https://www.youtube.com/watch?v=LeDUx4TWyss
- Petlje i poboljsanje scenarija
 - https://www.youtube.com/watch?v=hvNbLK_a7I4
- Tajmeri
 - https://www.youtube.com/watch?v=9sUiym0SMT0
- Dinamički stub-ovi
 - https://www.youtube.com/watch?v=KA9eSqDj4Xc

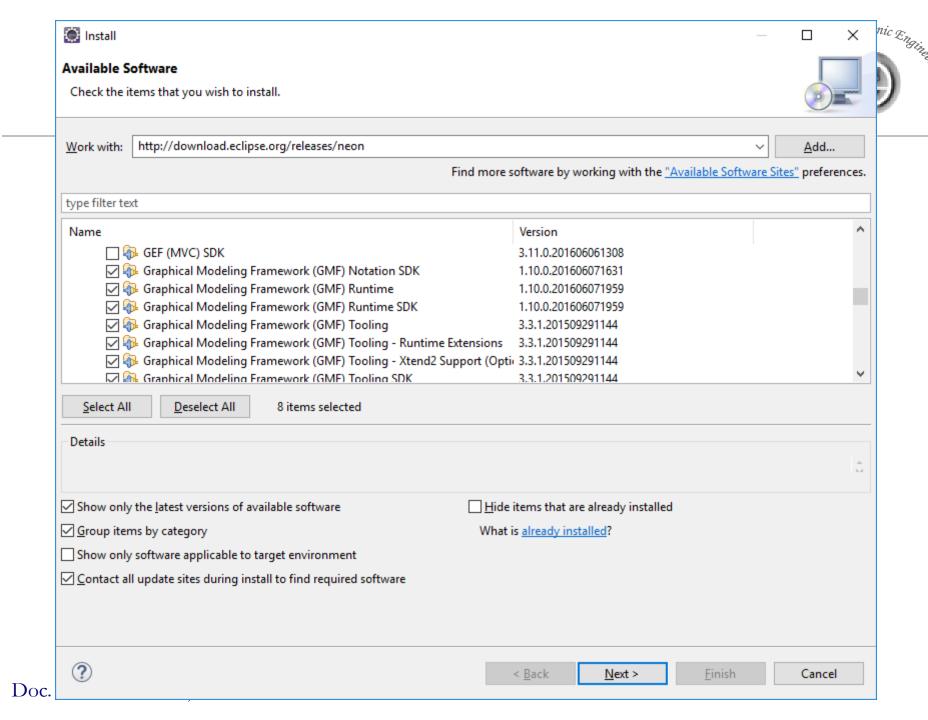
Doc. dr Valentina Nejkovic

Automatsko prevođenje UCM u SD

- Eclipse ATL i GMF plug-in
 - Modeling deo u update-u za Eclipse
- UML editor u Eclipse-u:
 - UML 2 tool ili Papyrus

Generisanje Java koda

Kreiranje Java koda iz UML dijagrama klasa

Papyrus UML 2 plugin

- Vputstvo:
 https://milanardeshana.wordpress.com/2016/03/16/how-to-install-papyrus-and-generate-java-code-in-eclipse-mars-2/comment-page-1/
- http://wiki.eclipse.org/Papyrus_User_Guide

Generisanje Java koda

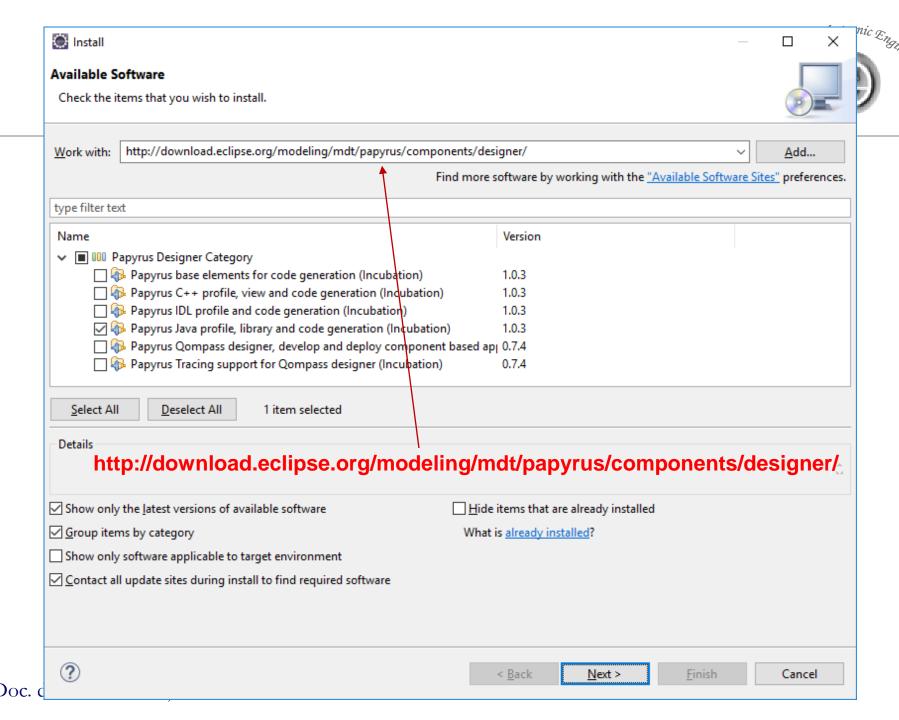

Kreiranje Java koda iz UML dijagrama klasa

Papyrus Software Designer

- dodatni plugin nad Papyrus pluginom
- Uputstvo: https://wiki.eclipse.org/Java_Code_Generation
- Instalacioni plugin link:
 http://download.eclipse.org/modeling/mdt/papyrus/compo-nents/designer/

Doc. dr Valentina Nejkovic

ZADATAK

- Na osnovu teksta dobijenog zadatka (20p):
 - Izvršiti modeliranje pomoću UCM (5p) i GRL dijagrama (5p)
 - Izvršiti prevođenje UCM modela u UML UseCase dijagram i sekvencijalni dijagram (5p)
 - Nacrtati UML dijagram klasa i dijagram aktivnosti (5p)